

Stanovisko OS KOVO

k výrokům předsedy Senátu Parlamentu ČR Milana Štěcha na VII. sjezdu OS KOVO
dne 15. června 2017 k problematice OSVČ

Na začátku je třeba si připomenout, co vlastně Milan Štěch v této věci na našem sjezdu řekl:

„Myslím, si, že bychom se měli společně - vláda, parlament ale silně zaměstnavatelé - zamyslet, jak efektivněji využívat českou pracovní sílu. Řeknu něco, co zejména před volbami je radioaktivní a body nám to nepřinese, jako té partaji, v které já jsem, ale myslím si, že velká skupina lidí, kteří pracují jako OSVČ, nejsou z národohospodářského hlediska efektivně využiti. My máme tolik OSVČ, jako mají typicky agrární země na jihu Evropy. A nikdo neví, jaký je jejich přínos pro tvorbu HDP. Samozřejmě že živnostníků si vážím, že jsou to lidé, kteří se umí o sebe postarat, ale mezi těmi živnostníky skutečnými a skutečnými podnikateli je mnoho pseudo, kteří jsou tam jenom proto, že mají trvale lepší odvodové podmínky. Platí pouze jednu třetinu pojištění zdravotního a sociálního a to je enormně velká výhoda oproti zaměstnancům, za které to také platí samozřejmě zaměstnavatel. Mělo by to zajímat, ale já pořád čekám, kdy se jaksi k nám přidají ti zaměstnavatelé, kteří volají po té pracovní síle, aby v tomto se udělal pořádek. Já jsem přesvědčený, kdyby ty odvodové podmínky byly stejné, což není možné udělat z roku na rok, to je potřeba udělat postupně, jsem přesvědčen, že by přibýlo několik desítek tisíc zaměstnanců nebo lidí, kteří by chtěli být zaměstnancem. Myslím si, že to je věc, která by se měla zvažovat, nevolám po skokovém vyrovnání, ale postupném, ale měli bychom se nad tím zamyslet, protože je to podle mého názoru neefektivní využívání pracovní síly.“

Tolik z videozáznamu z vystoupení kolegy Štěcha. Pojdme se nyní u některých částí jeho projevu zastavit.

„My máme tolik OSVČ, jako mají typicky agrární země na jihu Evropy.“

Ačkoli to kolega Štěch nespécifikoval, je zřejmé, že mezi typicky agrární země Evropy patří Španělsko, Francie, Itálie, Řecko, Kypr, Rumunsko, Bulharsko a Holandsko. Z nich se nachází na jihu Evropy Španělsko, Itálie, Řecko a Kypr.

Pokud porovnáme podíl OSVČ na celkové zaměstnanosti v těchto zemích s tímto podílem v ČR, je výsledek následující:

Řecko	29,5 %
Itálie	21,5 %
ČR	16,2 %
Španělsko	16,1 %
Kypr	12,1 %

Co se týká podílu OSVČ na celkové zaměstnanosti, je ČR se svými 16,2 % v rámci EU na pátém místě. Pokud porovnáme podíly OSVČ bez zaměstnanců s celkovým počtem zaměstnaných osob, je ČR taktéž na místě pátém.

Následující tabulka ukazuje podíl OSVČ na celkovém počtu zaměstnaných osob v jednotlivých státech EU v roce 2016 (Zdroj: Eurostat, věková skupina 15-64 let, v tis. osob):

Země	Zaměstnané osoby (ZO)	OSVČ	OSVČ bez zaměstnanců	Podíl OSVČ na ZO	Podíl OSVČ bez zam. na ZO
Belgie	4 540,6	613,8	428,2	13,5	9,4
Bulharsko	2 954,3	319,8	216,8	10,8	7,3
ČR	5 015,9	810,9	659,8	16,2	13,2
Dánsko	2 747,7	210,3	120,4	7,7	4,4
Německo	40 255,6	3 742,1	2 061,2	9,3	5,1
Estonsko	612,3	58,1	33,8	9,5	5,5
Irsko	1 953,4	284,6	198,7	14,6	10,2
Řecko	3 610,3	1 063,6	801,6	29,5	22,2
Španělsko	18 182,7	2 930,1	2 060,1	16,1	11,3
Francie	26 242,7	2 890,3	1 798,3	11,0	6,9
Chorvatsko	1 566,6	184,6	104,3	11,8	6,7
Itálie	22 241,1	4 774,3	3 419,9	21,5	15,4
Kypr	358,7	43,3	37,2	12,1	10,4
Lotyšsko	862,3	101,9	66,7	11,8	7,7
Litva	1 317,7	146,9	116,4	11,1	8,8
Lucembursko	259,4	23,4	13,5	9,0	5,2
Maďarsko	4 309,4	432,1	226,1	10,0	5,2
Malta	188,1	24,8	16,3	13,2	8,7
Holandsko	8 223,4	1 277,7	949,0	15,5	11,5
Rakousko	4 142,7	448,4	263,0	10,8	6,3
Polsko	15 901,8	2 809,4	2 201,9	17,7	13,8
Portugalsko	4 371,2	608,6	411,6	13,9	9,4
Rumunsko	8 166,1	1 343,7	1 257,5	16,5	15,4
Slovinsko	902,5	104,0	70,9	11,5	7,9
Slovensko	2 471,7	375,7	298,2	15,2	12,1
Finsko	2 379,5	295,6	202,9	12,4	8,5
Švédsko	4 735,6	410,2	245,9	8,7	5,2
Spojené království	30 436,5	4 295,1	3 602,2	14,1	11,8

Lze tedy konstatovat, že podíl OSVČ na zaměstnaných osobách je v České republice opravdu vysoký a rozhodně nad průměrem EU.

Další část projevu Milana Štěcha se zabývala otázkou OSVČ a pseudo OSVČ:

„Samozřejmě že živnostníků si vážím, že jsou to lidé, kteří se umí o sebe postarat, ale mezi těmi živnostníky skutečnými a skutečnými podnikateli je mnoho pseudo, kteří jsou tam jenom proto, že mají trvale lepší odvodové podmínky.“

Kolega Štěch nejen že nijak neurážel živnostníky ani skutečné podnikatele, ale výslovně uvedl, že si jich váží. Kritizoval však ty OSVČ, které jsou ve skutečnosti v závislé práci, tato skutečnost je zatajována a zařazují se jako OSVČ proto, aby jejich zaměstnavatel i oni sami ušetřili na povinných odvodech. Bohužel to často dělají, nebo jsou nuceni dělat, aniž by si uvědomovali výrazné negativní dopady především na výši jejich důchodu nebo dávek v době nemoci.

V další části se kolega Štěch zmínil o nepoměru výše pojištění:

„Platí pouze jednu třetinu pojištění zdravotního a sociálního a to je enormně velká výhoda oproti zaměstnancům, za které to také platí samozřejmě zaměstnavatel.“

Pro porovnávání výše odvodů záleží na tom, z jakých předpokladů se vychází. Dále je uveden příklad, který srovnává odvody na sociální a zdravotní pojištění zaměstnance a pseudo OSVČ, tedy osoby, která vykonává práci pro jednoho zaměstnavatele podle jeho pokynů a na jeho zařízeních, což je

klasický „švarcsystém“. Obě osoby mají tedy stejný příjem a OSVČ v našem příkladu nemá další výdaje spojené s podnikáním.

	Zaměstnanec	Zaměstnavatel	OSVČ A */	OSVČ B **/
Hrubá mzda/příjem za rok	360 000	360 000	360 000	360 000
Příjem po uplatnění výdajového paušálu 40 %	-	-	216 000	216 000
Vyměřovací základ pro pojistné na zdravotní pojištění	360 000	360 000	108 000	108 000
Sazba pojistného na zdravotní pojištění v %	4,5	9,0	13,5	13,5
Pojistné na zdravotní pojištění	16 200	32 400	14 580	14 580
Vyměřovací základ pro pojistné na důchodové pojištění	360 000	360 000	108 000	108 000
Sazba pojistného na důchodové pojištění v %	6,5	21,5	28,0	28,0
Pojistné na důchodové pojištění	23 400	77 400	30 240	30 240
Vyměřovací základ pro příspěvek na st. politiku zaměstnanosti	360 000	360 000	108 000	108 000
Sazba příspěvku na státní politiku zaměstnanosti v %	0	1,2	1,2	1,2
Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti	0	4 320	1 296	1 296
Vyměřovací základ pro pojistné na nemocenské pojištění	360 000	360 000	108 000	0
Sazba pojistného na nemocenské pojištění v %	0	2,3	2,3	0
Pojistné na nemocenské pojištění	0	8 280	2 484	0
Odvedené pojistné celkem	39 600	122 400	48 600	46 116
Odvod zaměstnavatel + zaměstnanec	162 000			
Pojistné OSVČ / pojistné zaměstnanec + zaměstnavatel			0,30	0,28

*/ OSVČ A - s dobrovolnou účastí na nemocenském pojištění

**/ OSVČ B - bez nemocenského pojištění

Zdroj: příslušná legislativa, vlastní výpočty

Jak je z uvedeného příkladu zřejmé, zaměstnanec společně se zaměstnavatelem přispěje do pojistných systémů částkou 162 000 Kč, kdežto OSVČ pouze částkou 48 600 Kč, respektive 46 116 Kč. Je tedy pravdou, že OSVČ přispívá do systému výrazně méně.

Samozřejmě platí, že pokud poplatník pojistného do systému přispívá méně, pak i jeho plnění je nižší. Důchody OSVČ tak mohou být v některých případech extrémně nízké a pohybovat se kolem 6 - 7 tisíc Kč. V takovém případě se však může důchodce dostat do situace, kdy bude mít nárok na sociální dávky z nepojistných systémů, neboli stát na něj bude doplácet ze společných peněz.

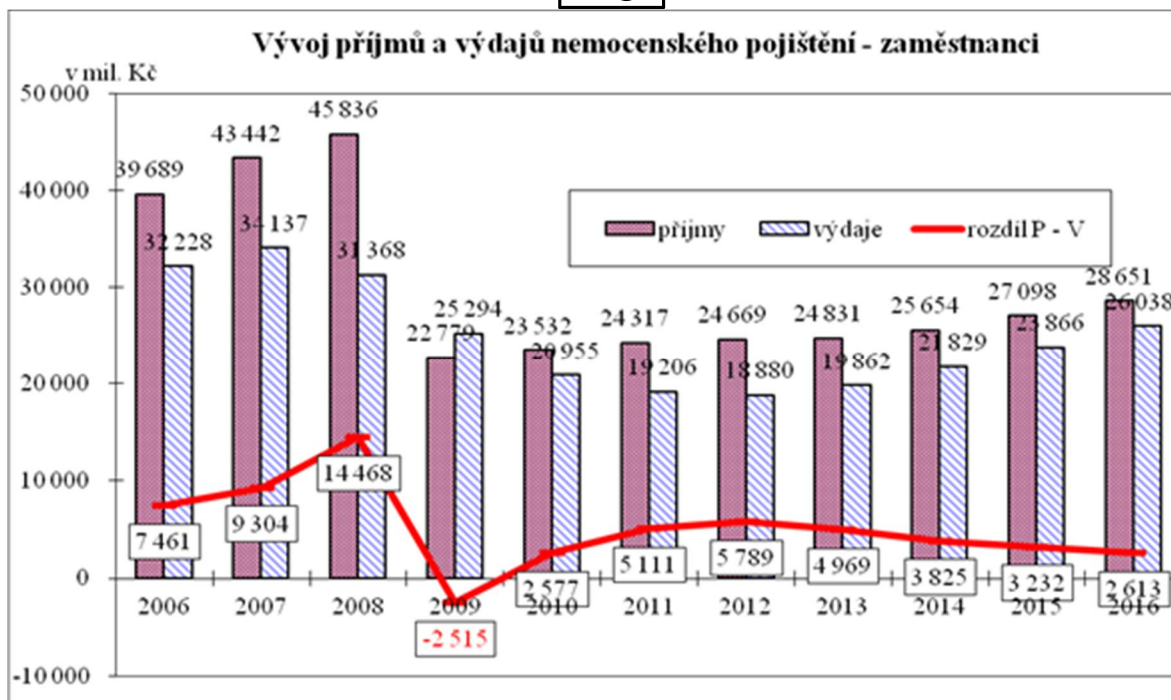
Poznámka:

OSVČ si svůj vyměřovací základ pro pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti sama určí, tento vyměřovací základ však nesmí být nižší než 50 % daňového základu (zjednodušeně rozdíl mezi příjmy a výdaji). Platí však minimální vyměřovací základ, ze kterého je OSVČ povinna odvádět, i když dosahuje nižších příjmů. OSVČ si naopak může stanovit vyměřovací základ vyšší, který je limitován maximálním vyměřovacím základem, nicméně OSVČ si tak může zvýšit svůj základ pro výpočet důchodu.

Nemocenské pojištění OSVČ je dobrovolné. Co se týká vyměřovacího základu pro toto pojistné, platí pro OSVČ také minimální a maximální částka. V těchto hranicích si OSVČ částku vyměřovacího základu určuje sama.

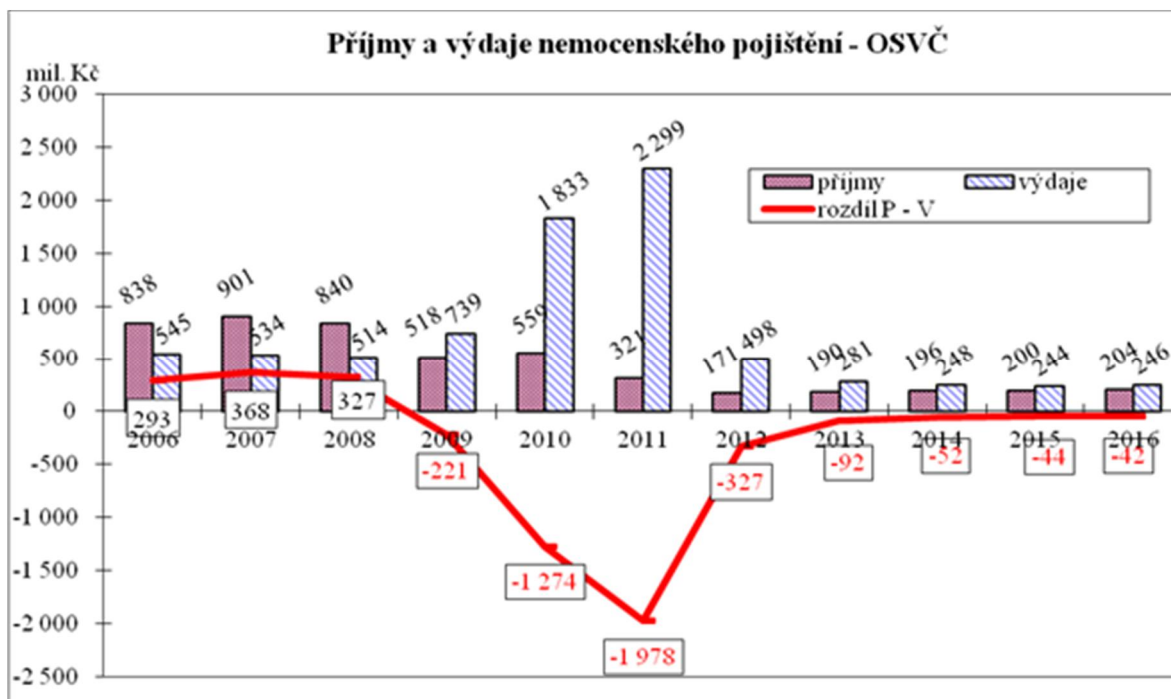
Vyměřovacím základem osoby samostatně výdělečně činné pro pojistné na zdravotní pojištění je 50 % příjmu ze samostatné činnosti po odpočtu výdajů vynaložených na jeho dosažení, zajištění a udržení. I zde platí minimální vyměřovací základ, tentokrát odvozený od průměrné mzdy, takže se průběžně zvyšuje.

Na následujícím příkladu nemocenského pojištění je dobře patrné, jak do systému přispívají zaměstnanci a OSVČ a jak z něj tyto skupiny zaměstnaných osob čerpají:

Pojistné vybrané za skupinu zaměstnanců v minulých letech vysoce převyšovalo výdaje na vyplacené nemocenské dávky pro tyto pojištěnce. Výjimku v tomto ohledu představoval rok 2009, kdy byly sníženy odvody zaměstnavatelům a současně zrušen povinný odvod na nemocenské pojištění na straně zaměstnanců. V tomto roce bylo zaměstnancům vyplaceno na nemocenských dávkách o 2,5 mld. Kč více, než činilo vybrané pojistné.

Statistika za poslední roky však dokládá, že skupina živnostníků dosud není v systému nemocenského pojištění finančně soběstačná. Stále platí, že v podobě dávek OSVČ ze systému odčerpají více, než kolik do něho odvedou.

Zdroj: Informace o vývoji nemocnosti v roce 2016, ČMKOS

Tyto údaje máme k dispozici pouze v oblasti nemocenského pojištění. V oblasti sociálního pojištění (důchodů) nejsou takovéto údaje dlouhodobě k dispozici.

Podrobnější analýza o rozdílech mezi zaměstnanci a OSVČ byla v roce 2015 zpracována experty ČMKOS z tehdy dostupných údajů. Tato analýza s názvem Rozdíly v daňovém a odvodovém zatížení mezi zaměstnanci a osobami samostatně výdělečně činnými byla zveřejněna v časopise POHLEDY 1/2015. Analýzu najdete v příloze tohoto stanoviska.

28. června 2017

Zpracoval:

Jaroslav Souček
předseda OSKOVVO

Ing. Alena Paukrtová
specialista – ekonom OS KOVO